

24. Kansanhuolto

Kansanhuoltolautakunnan kertomus toiminnastaan v. 1950 oli seuraavan sisältöinen:

Kansanhuoltolautakunta

Lautakunnan kokoonpano. Kaupunginvaltuusto valitsi lautakuntaan v:ksi 1950 puheenjohtajaksi toimitusjohtaja J. Laakson, varapuheenjohtajaksi kauppaneuvos V. Mattisen sekä jäseniksi kaupungineläinlääkäri W. Ehrströmin, valistussihteeri A. Laurikaisen, johtaja J. Vuortaman, toimitusjohtaja J. Heiton, toimitusjohtaja A. Liukkosen, pankinjohtaja A. Stenvallin, toimittaja A. Rytövuoren, toimitsija L. Saareston ja toimistosihteeri J. Saarron. Kaupunginhallituksen edustajana oli rahatoimenjohtaja E. v. Frenckell.

Jaostot. Lautakunnan keskuudestaan valitsemaan keskusjaostoon kuuluivat v:n 1950 aikana puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja Laakso, varapuheenjohtajana lautakunnan varapuheenjohtaja Mattinen sekä valittuina jäseninä herrat J. Heitto, A. Laurikainen, A. Liukkonen, L. Saaresto ja A. Stenvall sekä heidän varamiehinään W. Ehrström, A. Rytövuori, J. Saarto ja J. Vuortama.

Kokoukset ym. Säännöstelyn jatkuvan purkamisen ja varsinaisten kansanhuollollisten asioiden vähentymisen johdosta kertomusvuoden aikana voitiin lautakunnan kokousten lukumäärää jossain määrin vähentää. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 12 kertaa ja pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli 123, vastaavien lukujen v. 1949 ollessa 16 ja 172. Lautakunta käsitteli sille kuuluvien asioiden ohella samalla keskusjaoston päätösvalan alaiset asiat, joten keskusjaosto lautakunnan erillisenä elimenä ei pitänyt omia kokouksiaan.

Lautakunnan sihteerin tehtäviä hoiti toukokuun 1 p:ään 1950 kansanhuoltotoimiston sihteeri varatuomari E. Louhio, jolle kaupunginhallitus myönsi virkaeron hänen omasta pyynnöstään sanotusta päivämäärästä lukien. Samalla kaupunginhallitus määräsi, että sihteerin tehtävät oli hoidettava kansanhuoltotoimiston muulla henkilökunnalla. Kauppaosaston johtaja O. Merimaa ja kansanhuollonjohtaja suorittivat toukokuun 1 p:stä 1950 alkaen sihteerin työn omien toimiensa ohella.

Päätökset. Kansanhuoltolautakunta teki kertomusvuoden aikana seuraavat päätökset, jotka koskivat: keskusjaoston asettamista¹⁾; eräiden kansanhuoltotoimiston viranhaltijoiden nimittämistä v:n 1950 talousarvion edellyttämiin virkoihin²⁾; kunnallista kansanhuoltohallintoa koskevasta valtioneuvoston joulukuun 29 p:nä 1949 antamasta päätöksestä johtunutta toimenpidettä³⁾; esitystä kaupunginhallitukselle kansanhuoltotoimiston sihteerin viran lakkauttamisesta huhtikuun 1 p:stä 1950 lukien ja määräystä kauppaosaston johtajalle O. Merimaille sihteerin tehtävien hoidosta oman toimensa ohella ilman lisäpalkkiota⁴⁾; kahden kansanhuoltotoimiston viranhaltijan irtisanomista kertomusvuoden huhtikuun 1 p:stä lukien⁵⁾; kehoitusta kansanhuoltotoimistolle perustellun esityksen laati-

¹⁾ Kansanh.lk. 24 p. tammik. 2 §. — ²⁾ S:n 24 p. tammik. 9 §. — ³⁾ S:n 24 p. tammik. 11 §. — ⁴⁾ S:n 21 p. helmik. 22 §. — ⁵⁾ S:n 21 p. helmik. 23 §.

misesta toimiston viranhaltijoiden lukumäärän vähentämiseksi ¹⁾; lautakunnan suostumusta kansanhuollonjohtaja V. Svanströmin anomukseen saada vastaanottaa Helsingin kaupungin 400-vuotisjuhlakomitean tarjoamat tilapäisen asiamiehen tehtävät, jotka koskivat tutustumiskäyntien järjestelyä Helsingissä sijaitseviin tehdas- ja teollisuuslaitoksiin ²⁾; 700 mk:n suuruisen määrärahan varaamista lautakunnan jäsenen Laurikaisen ja Rytövuoren osanottomaksuiksi Suomen naisjärjestöjen järjestämiin kunnallisiin asunto- ja rakennuspäiviin ³⁾; kansanhuoltolautakunnan ja -toimiston v:n 1949 vuosikertomuksen hyväksymistä ja lähettämistä kaupunginhallitukselle ⁴⁾; vapaapäivän myöntämistä osalle kansanhuoltotoimiston henkilökuntaa kertomusvuoden huhtikuun 8 p:nä ⁵⁾; kulutusmaidon korottamista 50 p/l kertomusvuoden huhtikuun 29 p:stä lukien maidon pastöroimiskulujen peittämiseksi ⁶⁾; kansanhuoltotoimiston entisen virkailijan N. Doktorin palkka-anomuksen pöydälle panoa ja selityksen vaatimista entiseltä kansanhuoltojohtaja E. Uskilta, miksi Doktoria ei aikanaan sanottu irti virastaan ⁷⁾; kansanhuoltotoimiston viranhaltijain kesälomaehdotuksen hyväksymistä ⁸⁾; kansanhuoltolautakunnan puheenjohtajan ja kansanhuoltojohtajan toimenpiteiden hyväksymistä entinen virkailija N. Doktorin palkka-asiassa, jossa kaupunginhallitus oli kehoittanut kansanhuoltolautakuntaa maksamaan Doktorille palkkaa lokakuun 6 p:stä 1947 joulukuun 31 p:ään 1949 väliseltä ajalta, josta viimeainitusta päivämäärästä lukien kaupunki katsoi hänen virkasuhteensa kaupunkiin päättyneeksi ⁹⁾; lautakunnan jäsenelle W. Ehrströmille hänen 60-vuotispäivänsä johdosta lähetetyn kukkalaitteen hinnan, 1 500 mk, suorittamista kansanhuoltotoimiston tarverahatililtä ¹⁰⁾; kansanhuoltojohtajan esittämän v:n 1951 talousarvioesityksen hyväksymistä ja kaupunginhallitukselle lähettämistä ¹¹⁾; kansanhuoltotoimiston lähetin I. Heikkilän nimittämistä lähetin 6. palkkaluokan virkaan kertomusvuoden lokakuun 1 p:stä lukien ¹²⁾; kansanhuollonjohtajan kesälomakorvauksen saantia koskevan anomuksen hyväksymistä ¹³⁾; kansanhuoltotoimiston kaupunginhallitukselle lähetetyn 1 954 283 mk:n suuruisen lisämäärärahan anomuksen hyväksymistä ¹⁴⁾; kansanhuoltotoimiston velvoittamista valmistamaan valtioneuvostolle tehtävää esitystä meijerivoin luokitteluksi laadun ja hinnan mukaan meijerivoiksi ja paistinvoiksi ¹⁵⁾; kansanhuoltotoimiston velvoittamista selvittämään syytä pesusaippuatuotannon pienentymiseen ¹⁶⁾; kahden kansanhuoltotoimiston viranhaltijan irtisanomista tammikuun 1 p:stä 1951 lukien ja yhden toimistoapulaisen siirtämistä hänen omalla suostumuksellaan 20. p:stä 18. p:ään kansanhuoltotoimiston v:n 1951 talousarvion aiheuttamasta syytä ¹⁷⁾; siivooja A. Mannerin irtisanomisen peruutusta ¹⁸⁾ sekä tutustumiskäynnin suorittamista kaupungin maidontarkastamoon kaupungineläinlääkäriin, lautakunnan jäsenen W. Ehrströmin opastuksella ¹⁹⁾.

Esitykset. Kansanhuoltolautakunta teki kaupunginhallitukselle seuraavat esitykset asioista, jotka koskivat: päätösvallan takaisin saamista eräissä ostokortteja, ostolupia ja säännösteltyjä perusvarastoja koskevissa asioissa, joitten lopullinen ratkaisu oli siirretty Uudenmaan lääninhallitukselle ²⁰⁾; korotettujen tuntipalkkojen maksamista yleiseen ostokorttien jakeluun osallistuville ylimääräisille toimistovirkailijoille, laskijoiille ja poliisivartijoille ²¹⁾; 1 954 283 mk:n suuruisen lisämäärärahan myöntämistä kansanhuoltotoimistolle korotettujen palkkojen ym. menojen suorittamista varten ²²⁾; sekä uuden siivoojan työpaikan järjestämistä kaupungin toimesta johonkin kaupungin virastoon tai laitokseen ²³⁾.

Sosiaaliministeriölle esitettiin yleiseen ostokorttijakeluun osallistuvan nk. talojakajan palkkion korottamista ²⁴⁾; hintavalvonnan tehokasta suoritusta ²⁵⁾; sekä valtioneuvoston toimenpiteisiin ryhtymistä määräysten vastaisten hintojen ottamisesta huonolaatuisesta meijerivoista ²⁶⁾. Valtioneuvostolle tehtiin pesusaippuapulan pikaista poistamista tarkoittava esitys ²⁷⁾.

¹⁾ Kansanh.lk. 21 p. helmik. 25 §. — ²⁾ S:n 24 p. helmik. 28 §. — ³⁾ S:n 21 p. maalisk. 35 §. — ⁴⁾ S:n 21 p. maalisk. 38 §. — ⁵⁾ S:n 28 p. huhtik. 45 §. — ⁶⁾ S:n 28 p. huhtik. 47 §. — ⁷⁾ S:n 28 p. huhtik. 49 §. — ⁸⁾ S:n 8 p. elok. 60 §. — ⁹⁾ S:n 8 p. elok. 63 §. — ¹⁰⁾ S:n 8 p. elok. 64 §. — ¹¹⁾ S:n 24 p. elok. 80 §. — ¹²⁾ S:n 3 p. lokak. 89 §. — ¹³⁾ S:n 3 p. lokak. 91 §. — ¹⁴⁾ S:n 7 p. marrask. 101 §. — ¹⁵⁾ S:n 7 p. marrask. 103 §. — ¹⁶⁾ S:n 7 p. marrask. 104 §. — ¹⁷⁾ S:n 22 p. marrask. 111 §. — ¹⁸⁾ S:n 21 p. jouluk. 119 §. — ¹⁹⁾ S:n 21 p. jouluk. 122 §. — ²⁰⁾ S:n 24 p. tammik. 10 §. — ²¹⁾ S:n 8 p. elok. 73 §. — ²²⁾ S:n 7 p. marrask. 101 §. — ²³⁾ S:n 21 p. jouluk. 119 §. — ²⁴⁾ S:n 8 p. elok. 74 §. — ²⁵⁾ S:n 3 p. lokak. 90 §. — ²⁶⁾ S:n 22 p. marrask. 112 §. — ²⁷⁾ S:n 22 p. marrask. 113 §.

Kansanhuoltotoimisto

Kansanhuoltotoimiston kirjaamoon saapui kertomusvuoden aikana 3 310 kirjelmää ja sieltä lähetettiin 5 902 kirjelmää. Lähetettyjen kirjelmien lukumäärä oli itse asiassa huomattavasti suurempi, koska kaikki sellaiset samansisältöiset kirjelmät, jotka lähetettiin useammille vastaanottajille varustettiin samalla diaarinumerolla, eikä kuten ennen eri numerolla.

Henkilökunta. V:n 1950 talousarvioon oli varattu palkkamäärärahoja 22 virkailijan palkkaamista varten, vastaavan määrän ollessa 218 v. 1949. Sen lisäksi kaupunginhallitus oli ottanut talousarvioon ehdollisen 500 000 mk:n suuruisen määrärahan tilapäisten viranhaltijain palkkojen maksamista varten. Kuten edellisestä huomaa, oli henkilökunnan vähennys v:een 1950 siirryttäessä huomattavan suuri, n. 90 %, mikä vähennys tapahtui suurimmaksi osaksi v:n 1949 kuluessa.

V:n 1950 alusta oli kaikki talousarvion mukaiset virat täytetty. Sen lisäksi kansanhuoltolautakunta päätti toistaiseksi jättää 4 viranhaltijaa palvelukseen ja suorittaa heille palkkaa 500 000 mk:n määrärahasta. Huhtikuun 1 p:stä 1950 alkaen sai ainoastaan yksi viranhaltija enää palkkansa tästä määrärahasta vuoden loppuun, kolmen muun virkailijan tultua sitä ennen irtisanotuksi. Kansanhuoltotoimiston sihteerin saatua virkaeron toukokuun 1 p:stä 1950 lukien omasta pyynnöstään, toimiston henkilökunnan lukumäärä pysyi vuoden loppuun asti muuttumattomana talousarvion edellyttämässä luvussa, 22.

Kertomusvuonna oli työpäivien lukumäärä laskettuna palveluksessa olevien viranhaltijoiden lukumäärän mukaan 7 073. Sairaustapausten johdosta menetettiin yhteensä 274 työpäivää eli 3.8 % työpäivien kokonaismäärästä, vastaava prosenttiluku oli v. 1949 3.1.

Kansanhuollonjohtajana ja toimistopäällikkönä toimi kertomusvuonna edelleenkin V. Svanström.

Huoneisto. Kansanhuoltotoimisto sijaitsi kertomusvuonna edelleen Helsingin osakepankin talossa n:o 9 Mikonkadun varrella. Toimistohuoneisto supistettiin kertomusvuoden aikana niin, että se käsitti vain 12 huonetta, jotka edelleenkin olivat toimiston käytössä ja sille tarpeen. Toimisto jakautui kahteen osastoon, kanslia- sekä kauppa- ja ostokorttiosastoihin, joista vain kauppa- ja ostokorttiosastolla oli oma osastonjohtajansa. Kansliaosastoa johti toinen kansanhuoltotoimiston kahdesta tarkkailijasta oman tarkkailutyönsä ohella. Kauppaosastossa oli kaksi varsinaista työryhmää, joista toinen pääasiallisesti hoiti ostokortti- ja ostolupa-asioita eli välitöntä yleisöpalvelua ja toinen tilitys- ja laskenta asioita. Kansliaosastoon kuului kansanhuoltotoimiston kaksi tarkkailijaa käsittävä tarkkailuelin sekä toimitusryhmä.

Kansanhuoltotoimiston toiminta. Kansanhuoltotoimistossa vallitsi täystyöllisyys koko vuoden. Syksyllä työmäärä alkoi lisääntyä varsin huomattavasti siitä syystä, että verokahvi pantiin säännöstelyyn ja verosokerikin hävisi kaupasta. Osa yleisöä, joka ei aikaisemmin välittänyt ostokorttien hankinnasta, ryntäsi toimistoon ostokorttipuhissa. Samalla tehtiin se havainto, että yleisostokortteja ruvettiin kadottamaan suuressa mittakaavassa ja että sadat ihmiset joka kuukausi anoivat uusia ostokortteja kadonneitten tilalle. Koska kansanhuoltotoimisto ei voinut myöntää yleisostokortteja kadonneitten tilalle paitsi enintään 6 v:n ikäisille lapsille, sen tehtävä supistui kielteisen päätöksen antamiseen sekä valitusoikeuden myöntämiseen yleisostokorttien saamiseksi valitusteitse Uudenmaan lääninhallitukselta. Oli selvää, että tällaisesta asiain järjestelystä aiheutui kaksinkertainen työ kansanhuoltotoimistolle sekä asiakkaille tarpeetonta kirjeenvaihtoa ja edestakaisin juoksemista kansanhuoltotoimiston ja lääninhallituksen välillä. Tämä asiain järjestely johtui siitä, että Helsingin kaupungin kansanhuoltotoimistolta poistettiin entisen Helsingin kaupungin piiritoimiston oikeudet v:sta 1950 lukien kansanhuoltoministeriön määräyksellä. Sanalla sanoen jo syksyllä v. 1950 osoittautui, että toimiston työmäärä oli käynyt ylivoimaiseksi hoitaa kunnollisesti talousarvion mukaisella työvoimalla, josta v:n 1951 alusta vielä vähennettiin yksi toimistoapulainen.

Kauppa- ja ostokorttiosasto. Osasto myönsi yhteensä 9 430 ostolupaa seuraaville säännöstelyn alaisille tarvikkeille ja määrille:

Ostoluvan saaja	Sokeri, kg	Rasva (margariini ja laardi), kg	Riisi, kg	Kahvi, kg
Apteekit	28 607.00	—	—	—
Laitokset	48 596.00	14 220.00	542.55	1 711.25
Laivat	5 000.00	1 499.00	2.10	322.25
Sairaalat	113 188.00	29 389.00	593.30	1 182.25
Tukkuliikkeet	14 248 148.00	—	—	—
Vähittäisliikkeet	31 298.00	17 063.00	—	—
Ravitsemisliikkeet	—	—	—	57 068.25
Virastot ja työpaikat	—	—	—	12 497.25
Hautajaiset	—	—	—	289.00
Yhteensä	14 474 837.00	62 171.00	1 137.95	73 070.25

Ylimääräisiä jakeluita oli Helsingissä v:n 1950 aikana seuraavasti: Korttikahvi jaettiin 12. 12. 49—31. 1. 50, 28. 3. 50—30. 4. 50, 1. 6. 50—31. 7. 50, 9. 10. 50—30. 11. 50 ja 1. 12. 50—31. 12. 50; verokahvi 25. 10. 50—30. 11. 50 ja 1. 12. 50—31. 12. 50; margariini 12. 12. 49—31. 1. 50, 25. 2. 50—30. 4. 50, 1. 10. 50—31. 10. 50 ja 1. 12. 50—31. 12. 50; sekä riisi 18. 12. 50—31. 1. 51.

Kauppaosaston toimesta tarkastettiin ja laskettiin kertomusvuoden aikana seuraavat määrät kuponkeja, ostolupia ja lähetyksilmoitusten B-kappaleita:

	Kuponkeja, kpl	Ostolupia, kpl	Lähetys ilm. B, kpl
Sokeri	23 792 940	3 693	—
Kahvi	1 636 849	1 793	40 385
Margariini	5 129 166	2 171	—
Yhteensä	30 558 955	7 657	40 385

Kauppaosasto antoi kertomusvuoden aikana yleisostokortteja seuraavasti:

Vastasyntyneille	6 538	Ulkomailta saapuneille	2 277
Sotapalveluksesta vapautuneille ...	1 545	Merimiehille	329
Vankilasta vapautuneille	328	Kadotettujen korttien tilalle	3 649
Laitoksista vapautuneille	457	Vaihtoja	1 974
Myyhästyneille kortinhakijoille	3 347		
		Yhteensä	20 444

Osastoon palautettiin yleisostokortteja yhteensä 2 694.

Maatalousmiljardi. Valtioneuvoston päätöksen mukaan jakoi osasto ns. maatalousmiljardin määrärahaa avustuksia yksityisille viljelijöille maatalouden tuotannon kohottamiseksi. Avustuksia anovia oli kaikkiaan 17, joista hyväksyttiin 8. Näin jaettu avustussumma nousi 14 800 mk:aan. Sen lisäksi jaettiin yksi 732 mk:n suuruinen ylimääräinen avustus maatalousministeriön ohjeiden mukaan sellaiselle hylkäävän päätöksen saaneelle, joka lähinnä oli avustuksen tarpeessa. Avustukset myönnettiin ostotodisteina väkilannoitteiden ja maatalouskalkin maksamista varten ja jaettiin näitä ostotodisteita yhteensä 9 kpl.

Maitoa tuotiin Helsinkiin v. 1950 aikana 124 153 359 litraa ja kermaa 290 204.2 rasvakilogrammaa kuten seuraavasta taulukosta tarkemmin ilmenee:

Kuukausi	Maitoa litroissa				Kermaa rasvkg:ssa			
	Koko määrä	Keskim. päivässä	Ylin määrä	Alin määrä	Koko määrä	Keskim. päivässä	Ylin määrä	Alin määrä
Tammik.	9 691 468	312 627	386 033	252 505	15 169.0	489.3	896.4	222.1
Helmik.	9 351 094	333 968	390 701	261 548	12 686.8	453.4	685.3	113.6
Maalisk.	10 495 539	338 665	386 364	257 716	14 249.0	459.6	1 334.9	110.2
Huhtik.	10 300 342	343 344	386 898	275 593	21 759.0	725.0	2 288.3	229.4
Toukok.	11 374 395	366 915	404 615	313 453	30 313.9	977.8	1 477.6	482.9

Kuukausi	Maitoa litroissa				Kermaa rasvakg:ssa			
	Koko määrä	Keskim. päivässä	Ylin määrä	Alin määrä	Koko määrä	Keskim. päivässä	Ylin määrä	Alin määrä
Kesäk.	11 164 858	372 161	438 199	311 893	46 751.6	1 558.3	2 567.4	815.1
Heinäk.	9 932 275	320 395	373 838	282 779	42 929.3	1 384.8	2 092.8	793.8
Elok.	9 921 895	320 061	345 345	273 909	31 996.3	1 032.1	1 440.5	559.9
Syysk.	9 947 549	331 584	379 556	265 286	23 583.6	786.1	1 517.1	283.4
Lokak.	10 660 401	343 883	389 842	254 082	15 077.0	485.0	762.4	189.5
Marrask.	10 622 126	351 070	386 691	254 015	15 645.7	521.5	776.2	134.4
Jouluk.	10 691 417	344 884	416 742	213 050	20 042.0	646.5	2 097.3	256.8

Kansliaosaston tarkkailujaoston toiminta. Kertomusvuoden alussa kansanhuoltotoimiston tarkkailuvoima käsitti tammikuun 1 p:stä maaliskuun 31 p:ään kolme tarkkailijaa ja huhtikuun 1 p:stä kaksi tarkkailijaa. Tarkkailijoiden lukumäärän vähyden vuoksi ei voitu noudattaa mitään selvää ja järjestelmällistä työnjakoa tarkkailutoiminnassa, vaan joutuivat tarkkailijat enimmäkseen yksin tai tilapäisesti määrätyn kansanhuoltotoimiston virkailijan avustamana suorittamaan mitä erilaisimpia tarkkailu- ja valvontatehtäviä. Mainittakoon, että v. 1950 palveluksessa olleilla tarkkailijoilla oli kumpaisellakin kuuden viikon kesälomaoikeus ja että toinen heistä sitä paitsi toimi yleisten ostokorttijakelujen vastuunalaisena johtajana v. 1949 ja 1950 suoritetuissa jakeluissa, joten neljän kuukauden aikana vuodesta vain yksi tarkkailija suoritti tarkkailutehtävät, ts. sekä kenttätyön että neuvonnan. Sanomattakin on selvää, ettei mitään tehokasta ja varsinkaan ehkäisevää tarkkailu- tai valvontatyötä sinä ajankohtana voitu suorittaa.

Kertomusvuonna käsiteltiin tarkkailujaostolla 130 säännöstelyrikosilmoitusta, joista 28 tapauksessa tehtiin ilmoitus rikospoliisille syytetoimenpiteitä varten. Syyteilmoitukset koskivat kohtuullisten hintojen ylittämistä ja jaostolle jätettyjen epäselvien tilitysten tarkastuksia. Säännöstelyrikokset jakaantuivat eri elinkeinoelämän ja tuotannon aloihin seuraavasti:

Ostokorttiasiat	12	Rautakaupat	6
Inventoinnit	33	Puusepät ja maalarit	4
Kahvinostolupa-asiat:		Autokorjaamot	8
a) ravintolat	3	Putkiasennustyöt	4
b) kahvilat	3	Kioskit, hallit ja torimyymälät	18
c) työmaaruokalat	1	Rakennustyöt	4
Tekstiili liikkeet	28		
Jalkinekorjaamot	6		
		Yhteensä	130

Tarkkailijoiden käynneissä ja tarkastuksissa elinkeinonharjoittajien luona sekä eri alojen liikkeissä ja myymälöissä kiinnitettiin huomiota erikoisesti hintoihin ja hintalappuihin. Toimiston neuvontapalveluksessa annettiin ohjeita hintoja ja maksuja koskevissa asioissa yleisölle sekä puhelimessa että henkilökohtaisilla käynneillä.

Tarkkailujaosto suoritti marraskuussa tarkastuksia huonolaatuisten voim myynnin johdosta tehtyjen valituksien perusteella. Samoin tarkkailujaosto joutui suorittamaan laajoja tutkimuksia niiden syiden selvittämiseksi, jotka olivat aiheuttaneet nk. pesusaippuapulan.

Sosiaaliministeriön palkka- ja hintaosasto vahvisti kuluneena vuonna ylimmät tukku- ja vähittäismyynnihinnat seuraaville tarvikkeille: kananmunat, lihajalosteet, voi, kerma, maito ja juusto, sokeri, siirappi ja sokerijuurikas, varhaisperuna, jauhot ja leipä, suuri- ja k:n mallasjuomat ja talouskalja, tulitikut, parturi- ja kampaamomaksut, hedelmät, saunamaksut, jalkineiden korjausmaksut ja elokuvateatteriliput.

Yleinen ostokorttijakelu. Kertomusvuoden aikana suoritettiin vain yksi yleinen ostokorttijakelu, jossa jaettiin yksi ostokortti nk. Y-kortti. Kortin voimassaoloajaksi oli määrätty lokakuun 1 p:stä 1950 syyskuun 30 p:ään 1951. Kauppa- ja teollisuusministeriön kansanhuolto-osaston antaman määräyksen mukaan ostokorttijakelu oli suoritettava syyskuussa.

Yleisostokorttien jakelu suoritettiin Erottajan kalliosuojassa sekä liitosalueen 10 entisellä jakelupaikalla. Jakelu alkoi pääjakelupaikassa Erottajan kalliosuojassa syyskuun 2 p:nä, jolloin vastaanotettiin aikaisemmin hyväksytyt ylimääräinen jakeluhenkilökunta, yhteensä 42 henkilöä. Tästä määrästä 25 oli aikaisemmin osallistunut ostokorttien jakeluun vähintään kaksi kertaa ja loput 17 oli ensikertalaisia tai vain yhteen jakeluun osallistuneita. Jakelukanslian johtajaksi määrättiin tarkkailija Hj. Lundgren, joka näin muodoin ei jakelun aikana voinut suorittaa omaa tehtäväänsä, tarkkailutyötään. Sitä paitsi määrättiin viisi kansanhuoltotoimiston vakinaista virkailijaa jakelukanslian johtaja tarkistushenkilöiksi. Jakelukanslian henkilökunnan kokonaisvahvuus oli näin muodoin kertomusvuonna yhteensä 48 henkilöä, ollen se 53 vastaavassa jakelussa v. 1949.

Jakelutyötä varten oli laadittu aikataulu, jota seurattiin niin tarkoin kuin se oli mahdollista. Jakeluaika kuitenkin venyi yli lasketun ajan kansanhuoltotoimistosta riippumattomista syistä. On todettu vuosien mittaan, ettei yleisö lue kuulutuksia eikä noudata aikoja tai annettuja ohjeita. Jakeluaikana jaettiin virkailijaa ja päivää kohden keskimäärin 514 kpl yleisostokortteja, mitä on pidettävä hyvänä saavutuksena. Malmin jakelupaikassa jaettiin keskimäärin 736 yleisostokorttia jakeluvirkailijaa ja päivää kohden, mikä jakelunopeus on erinomaisen hyvä, ottaen huomioon, että jakelu suoritettiin täysin virheettömästi.

Erottajan kalliosuojan jakelukansliassa ja liitosalueen jakelupaikoissa jaettiin yleisostokortteja syyskuun 8 p:n ja lokakuun 7 p:n välisenä aikana yhteensä 3 004 talolle 246 760 kpl, syyskuun 18 p:n ja lokakuun 7 p:n välisenä aikana yksityisille hakijoille 66 733 kpl, syyskuun 12 p:n ja 14 p:n välisenä aikana yksityisille hakijoille 40 084 kpl sekä syyskuun 18 p:n ja lokakuun 31 p:n välisenä aikana yksityisille jälkijakelussa 9 970 kpl eli yhteensä 363 547 korttia.

V:n 1949 syysjakelussa jaettiin syyskuun 5 p:n ja marraskuun 19 p:n välisenä aikana 356 014 yleisostokorttia.

Mainittakoon, että kansanhuoltolautakunnan päätöksen mukaan olivat talojen valtuutetut ostokorttien jakajat oikeutetut nostamaan ostokortin hakijaa kohden 20 mk:n suuruisen palkkion, kuitenkin enintään 80 mk samaa perhettä kohden. Edelleen tulkoon mainituksi, että kaupunginhallitus kohotti kansanhuoltolautakunnan esityksestä ylimääräisen henkilökunnan tuntipalkat seuraavasti: yleiseen ostokorttijakeluun yhden kerran osallistuneille ja ensikertalaisille 72 mk:sta 100 mk:aan ja vähintään kaksi kertaa osallistuneille henkilöille 85 mk:sta 120 mk:aan.

Kaupunginvaltuusto oli v:n 1950 talousarvion mukaan hyväksynyt ostokorttien jakeluhenkilökunnan palkkamomentille 1 500 000 mk:n suuruisen määrärahan, josta vuoden loppuun mennessä käytettiin 1 070 984 mk, joten säästöä oli 429 016 mk.

Arkisto. Kertomusvuoden aikana saatiin kansanhuoltotoimiston pysyväisesti säilytettävän arkiston pääosa sijoitetuksi Erottajan kalliosuojaan ja käsitti arkisto kokonaisuudessaan 450 hyllyjuoksumetriä. Arkisto ryhmiteltiin luettelon mukaisesti osastoittain ja varustettiin nimimerkeillä kansanhuoltoministeriön ohjeiden mukaisesti. Arkisto palveli kansanhuoltotoimiston oman käytön lisäksi poliisi- ja huoltoviranomaisia sekä verotusviranomaisia.

Kun kansanhuoltotoimiston koko arkisto ei mahtunut Erottajan kalliosuojaan, sijoitettiin siitä pienempi osa, yhteensä 250 hyllyjuoksumetriä, Helsingin kaupungin arkiston yhteyteen Sofiankatu 4. Tämä arkiston osa käsitti 5 ja 10 vuotta säilytettävää arkistomateriaalia ja järjestettiin se samalla tavalla kuin Erottajan kalliosuojaan sijoitettu aineisto. Päivittäistä käyttöä varten oli kansanhuoltotoimistossa käsiarkisto.

Kustannukset. Kertomusvuoden aikana nousivat kansanhuoltolautakunnan ja kansanhuoltotoimiston kaupungille aiheuttamat kustannukset 9 552 253 mk:aan, jotka jakautuivat seuraavasti:

Menoerä	Määrärahat, mk	Menot tilien mukaan, mk	Säästö (+) tai ylitys (—), mk
Palkkiot	132 200	84 800	+ 47 400
Tilapäinen työvoima	7 285 173	7 285 173	—
Kesälomasijaiset	69 240	22 085	+ 47 155
Vuokra	710 520	398 616	+ 311 904

Menoerä	Määrärahat, mk	Menot tilien mukaan, mk	Säästö (+) tai ylitys (—), mk
Valaistus	50 000	14 969	+ 35 031
Siivoaminen	40 000	14 670	+ 25 330
Painatus ja sidonta	300 000	98 462	+ 201 538
Tarverahat	500 000	475 293	+ 24 707
Kuljetus- ja matkakustannukset	100 000	87 201	+ 12 799
Ostokorttien jakelu	1 500 000	1 070 984	+ 429 016
	<u>Yhteensä</u>	<u>10 687 133</u>	<u>+ 1 134 880</u>